

3. Мішина Н.В. Органи самоорганізації населення: порівняльно-правове дослідження: [дис. д-ра юр. наук.] / Н.В. Мішина. Одеса, 2009. 595 с.
4. Мішина Н.В. Органи самоорганізації населення: порівняльно-правове дослідження: [дис. д-ра юр. наук.] / Н.В. Мішина. Одеса, 2009. 595 с.
5. Мішина Н.В. Органи самоорганізації населення: порівняльно-правове дослідження: [дис. д-ра юр. наук.] / Н.В. Мішина. Одеса, 2009. 595 с.
6. Мішина Н.В. Органи самоорганізації населення: порівняльно-правове дослідження: [дис. д-ра юр. наук.] / Н.В. Мішина. Одеса, 2009. 595 с.
7. Мішина Н.В. Органи самоорганізації населення: порівняльно-правове дослідження: [дис. д-ра юр. наук.] / Н.В. Мішина. Одеса, 2009. 595 с.

Ключові слова: загальні збори громадян за місцем проживання, свобода зібрань, безпосередня демократія, демократія, місцеве самоврядування.

Ключевые слова: общее собрание граждан по месту жительства, свобода собрания, непосредственная демократия, демократия, местное самоуправление.

Key words: general assemblies of citizens at the place of residence, freedom of assembly, direct democracy, democracy, local self-government.

СТАНІК СЕРГІЙ РОМАНОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри конституційного права

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ: ДО ПОСТАНОВКИ ПИТАННЯ

Наявність відповідальності певного суб'єкта у зв'язку з його певними відносинами з іншими суб'єктами призводить до розвитку цього суб'єкта в цих певних відносинах. Відсутність відповідальності, як і тривалий період зворотного зв'язку (коли між негативним діянням суб'єкта та відповідно негативними наслідками для цього суб'єкта спливає значний проміжок часу) призводить як до деградації суб'єкта, на якому лежить обов'язок у відповідних відносинах, так і до деградації цих відносин.

Незважаючи на це, в українській юридичній літературі поки що недостатньо уваги звертається на питання юридичної відповідальності членів Парламенту – народних депутатів України. Для того, щоб рухатися у напрямі розвитку цієї теми, необхідно оцінити наявні розробки українських авторів.

Найбільше уваги юридичній відповідальності як елементу конституційно-правового статусу народного депутата України серед наявних монографічних досліджень приділено у дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук Н.Г. Григорук на тему «Конституційно-правовий статус народного депутата України», яка була успішно захищена у м. Київ у 2003 р.

Автор зазначає, що «здійснений науковий аналіз структури конституційно-правового статусу народного депутата України дозволяє виділити певні його елементи, зокрема:

- політико-правова природа депутатського мандату;
- підстави виникнення і припинення дії депутатського мандату;
- права і обов'язки народного депутата України;
- форми роботи народного депутата;
- гарантії здійснення депутатських повноважень;
- відповідальність народного депутата України» [1, с. 8].

Такий підхід до визначення елементного складу конституційно-правового статусу посадових осіб не є типовим, але важливо те, що Н.Г. Григорук відносить конституційно-правову відповідальність до елементів конституційно-правового статусу народного депутата України.

Матеріал з досліджуваного питання структуровано у два розділи, і у кожному з них чільне місце відводиться юридичній відповідальності народних депутатів України.

Перший розділ має назву «Загальна характеристика конституційно-правового статусу народного депутата», і конституційно-правова відповідальність народних депутатів України привернула увагу автора як при аналізі поняття та конституційно-правових основ статусу народного депутата України, так і при оцінці конституційної моделі депутатського мандату.

Найбільшу цікавість у Розділі 1 з точки зору нашої теми представляє те, як Н.Г. Григорук розмірковує, оцінюючи існуючий в Україні диспозитивний мандат членів парламенту: «Народ делегує владні повноваження щодо реалізації своєї влади своїм представникам. Джерелом суверенітету та носієм влади залишається народ, а представникам належить реалізовувати цей суверенітет, надаються повноваження для його здійснення. На перший погляд, така конструкція абсолютно несумісна із заборонаю інструкцій (наказів) виборців та звільненням від певних видів відповідальності перед виборцями. Насправді, в момент обрання народом своїх представників та надання їм повноважень для реалізації певних функцій державної влади, мандат парламентарія набуває представницького характеру. Саме таким чином здійснюється не звичайна участь в акті обрання, а досягнення через посередництво обраного, впливу на хід державних справ. Зв'язок між народом і виборним органом, зумовлений уповноваженням, дорученням представництва чи будь-якою іншою юридичною категорією, трансформується у момент легітимізації (визнання) від правовідношення «виборець обраний» до правовідношення «народ орган державної влади» та призводить до формального (але не сутнісного) отождошення волі представницького органу із волею народу» [1, с. 7]. Саме цей підхід відповідає сучасним європейським стандартам та унеможливорює впровадження імперативного мандату в Україні (а отже, обраний підхід істотним чином впливає на підстави юридичної відповідальності членів парламенту).

Другий розділ дисертаційного дослідження Н.Г. Григорук озаглавлено «Структура конституційно-правового статусу народного депутата України» та побудовано з чотирьох підрозділів, «в яких досліджуються основні елементи конституційно-правового статусу народного депутата України:

- повноваження народного депутата України;
- форми роботи народного депутата України;
- гарантії діяльності народного депутата України;
- відповідальність народного депутата України» [1, с. 11].

Отже, в одному з підрозділів Розділу 2 йдеться безпосередньо про юридичну відповідальність членів українського парламенту. У цьому підрозділі представляють найбільший інтерес наступні висновки та узагальнення автора:

пропозиція «розглядати відповідальність народного депутата України у двох аспектах:

- об'єктивному, до якого слід віднести юридичну відповідальність як один із видів соціальної відповідальності;

- суб'єктивному, котрий полягає в усвідомленому здійсненні обов'язків народного депутата України перед суспільством та державою за велінням совісті, у відповідальному ставленні народного депутата України до покладених на нього обов'язків, належному їх виконанні, адекватній поведінці, що відповідає статусу представника Українського народу і безпосередньо залежить від волі народного депутата України» [1, с. 10];

пропозиція щодо «надання Конституційному Суду України як єдиному органу конституційної юрисдикції України, за умови створення у його складі другої палати, повноважень по застосуванню заходів конституційної відповідальності щодо народних депутатів України, і, зокрема, по дачі дозволу на притягнення до кримінальної відповідальності» [1, с. 11].

Певним недоліком дисертаційного дослідження Н.Г. Григорук у частині аналізу відповідальності парламентарів є те, що вона зосередила увагу лише на юридичній відповідальності, майже не звертаючи її на відповідальність політичну. У такому випадку більш коректним було б вести мову не про «відповідальність», а про «юридичну відповідальність» як елемент конституційно-правового статусу народного депутата України.

Список використаної літератури:

1. Григорук Н.Д. Конституційно-правовий статус народного депутата України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2003. 22 с.

Ключові слова: юридична відповідальність парламентаріїв, конституційно-правова відповідальність парламентаріїв, конституційно-правовий статус парламентаріїв, парламентарії, народні депутати України, парламент, Верховна Рада України.

Ключевые слова: юридическая ответственность парламентариев, конституционно-правовая ответственность парламентариев, конституционно-правовой статус

парламентариев, парламентарии, народные депутаты Украины, парламент, Верховная Рада Украины.

Key words: legal responsibility of parliamentarians, constitutional responsibility of parliamentarians, constitutional status of parliamentarians, parliamentarians, people's deputies of Ukraine, parliament, Verkhovna Rada of Ukraine.

ЧОРНА МАРІЯ ІГОРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри конституційного права

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ГРОМАДЯН НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА СУДОВА СИСТЕМА

Важливою функцією судової влади є забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Конституція України (ст. 6) закріпила визнаний світом демократичний принцип поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову [1]. Органи судової влади здійснюють свої повноваження виключно на підставах, у межах та порядку, передбачених Конституцією України. Аналіз основних принципів здійснення правосуддя дає можливість визначити головні засади гарантованого судового захисту прав і свобод людини і громадянина, життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека якої визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, про що проголошено у ст. 3 Конституції України [1].

Проблемою, що є в українському суспільстві та державі на сучасному етапі їх розвитку, є не належне забезпечення прав і свобод людини і громадянина, які визнаються найвищою соціальною цінністю. Одним з напрямків такого забезпечення є створення ефективного державного механізму охорони та захисту прав і свобод, складовим елементом якого виступають органи правосуддя. Саме ці органи, виступаючи гарантом права громадянина на судовий захист, інших конституційних прав і свобод, призначені забезпечувати належну охорону і захист прав і свобод людини і громадянина. Це стосується й права громадянина на соціальний захист.

На думку Р. Гринюка, у правовій державі необхідна наявність системи органів, які забезпечують реалізацію правосуддя, охорону прав та інтересів громадян, їх юридичну захищеність від свавілля держави або її посадових осіб. Ключовим елементом цієї системи виступають органи судової влади [3, с. 31].

Л. Грудцина стверджує, що серед трьох основних гілок влади (законодавчої, виконавчої та судової) особлива роль належить саме судовій владі. Обумовлено це тим, що вона покликана стояти, по-перше, між двома іншими гілками влади, стримуючи і урівноважуючи їх, по-друге, між ними і людиною, поважаючи та належним чином захищаючи її права та законні інтереси [4, с. 70].